

Rapport fra den teologiske konsultasjon om «Dialogue in Community»

*Chiang Mai 18.–27. april 1977**

AV AGE HOLTER

1. *Den norske representasjon*

At Norge hadde to representanter ved denne konsultasjon og de øvrige nordiske land ingen, er ikke helt tilfeldig og ikke uten betydning. Norge markerte seg sterkt i dialog-spørsmålet i Nairobi, ut fra vårt engasjement både i religionsteologi og misjonsteologi, men uten at vårt positive anliggende kom tydelig nok fram (til tross for våre medbragte «teser», se Nairobi-boken s. 94–97). Kommentarene i Nairobi og etterpå, særlig fra asiatisk hold, gjorde det klart at behandlingen av dialogprogrammet i KV hadde skapt grobunn for frustasjon og aggresjon. Konsultasjonen i Chiang Mai må sees som et forsøk på å stoppe en uheldig utvikling og å avklare standpunktene i en mer fredelig atmosfære enn en generalforsamling.

I denne situasjon kom vi som norske representanter til å bety noe mer i sammenhengen enn vi nok ellers kunne ha regnet med. Jeg er takknemlig for den godvilje som alle parter viste, og som vi selv prøvde å møte opp med. Jeg er spesielt takknemlig for den muligheten vi fikk til å utdype de norske synspunkter på dialog, og for den måten staben behandlet oss på. Per Lønning var leder for en av hovedgruppene og deltok i «Steering Committee», og selv var jeg med i et panel om forholdet mellom dialog og misjon/evangelisering. (Intensjonen her er reflektert i flg. setninger, punkt 20 i rapporten: «...we do not see dialogue and the giving of

* De følgende to artikler fra Den norske kirkes representanter ved konsultasjonen i Chiang Mai 18.–27. april 1977, er deres rapporter til Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke. – Red.

witness as standing in any contradiction to one another. Indeed, as we enter dialogue with our commitment to Jesus Christ, time and again the relationship of dialogue gives opportunity for authentic witness.» Se også punkt 22.)

2. *Konsultasjonens karakter*

a) I motsetning til Nairobi, og etter en delvis bitter erfaring, var ingen representanter for ikke-kristne religioner invitert til møtet. (To offisielle representanter for Thailands statsreligion, buddhismen, var diskret og passivt til stede under åpningen. Vår kontakt med buddhismen begrenset seg ellers til et meget sympatisk tempelbesøk og samtale med buddhistmunker en ettermiddag.)

b) Det var imidlertid flere romersk-katolske representanter til stede, med Mgr. Pietro Rossano (fra Vatikanets sekretariat for ikke-kristne) i spissen, visstnok flere enn ved noe tilsvarende KV-møte tidligere. Rossano uttrykte (ved møtets avslutning) at dette var et så avgjørende skritt i økumenikkens historie, at en heretter ville tale om *før* og *etter* Chiang Mai. Vi merket oss forøvrig, hva vi jo visste fra før, den spenning som eksisterte mellom jesuitter (med deres historiske tradisjon i «akkomodasjonens» kunst) og andre katolske, som f. eks. legmannen og religionsprofessoren Ugo Bianchi fra Universitetet i Roma.

c) Fra første stund ble det klargjort at dette var et møte av «fagfolk» på dialogens område, enten mer teoretisk (religions-teologi, religionshistorie, misjonsvitenskap) eller mer praktisk. Møtets konsultative status, og den påfølgende prosedyre med flere høringsinstanser (kirker, teologiske fakulteter/seminarer (?), misjonsråd tilsluttet CWME, økumeniske råd) før Sentralkomiteén i KV eventuelt gir nye retningslinjer (i forhold til Addis Abeba 1971) for dialogprogrammet, skapte en forholdsvis rolig og avslappet holdning i behagelig kontrast til det hektiske Nairobi.

3. *Plenumsrapporten fra Chiang Mai*

Rapporten må leses på bakgrunn av ønsket om forsoning etter dialogslaget i Nairobi og viljen til å komme nærmere i forståelse av hverandres synspunkter. Det vil likevel være galt å si at den er skåret til over en glatt harmonimodell, med underslag av reelle motsetninger som virkelig kom til uttrykk under møtet, til dels

meget skarpt. Personlig er jeg meg ikke bevisst at jeg hevdet andre prinsipielle synspunkter enn i seksjon III i Nairobi.

Men for det første lykkedes det virkelig å komme nærmere i felles forståelse av grunnleggende spørsmål (som f. eks. synkretisme, se avsnitt E, hvor man avviser forsøkene på en positiv oppvurdering av begrepet, f. eks. da Sentralkomiteéns formann under Nairobi-møtet talte for en «Kristus-sentrert synkretisme»). For det andre ble flere negativt ladede og misforståelige uttrykk om misjonen luket bort (f. eks. *aggresjon*, *imperialisme*). For det tredje ble en del spørsmål åpent signalisert som kontroversielle eller ennå uavklarede (se nedenfor under a–c). Og endelig for det fjerde lå hovedvekten ikke på dialogteologi, prinsipielt og generelt, men på den konkrete dialog «in community», dvs. dialogens kontekstuelle og pragmatiske karakter. Vi brukte mye tid på å få tydelig fram begrepene *community*, *community of communities*, *world community* (= *humankind*), siden det særlig her (i forhold til f. eks. kirkens hellige samfunn) har vært misforståelser og uklarhet.

I forhold til avsnittene A og B og C er avsnittet D: *The Theological Significance of Peoples of Other Faiths and Ideologies*, forholdsvis svakt og konturløst. Det er her at de fleste uavklarede spørsmål er markert, noe som i og for seg kan bli positivt hvis vi får anledning til å følge dem opp, slik det forutsettes (se punktene 23 og 24).

Jeg gjør spesielt oppmerksom på følgende sentrale spørsmål:

a) Spørsmålet om Bibelens autoritet, nevnt i punktene 14 og 24. Flere ganger under plenumsdebatten ble det klart at henvisninger til Bibelen som referanse for en kristen vurdering av ikke-kristne religioner i dag (f. eks. 1. Kor. 1, 17–25, særlig slik perikopen ble utnyttet i bibeltimen av Bruce J. Nicholls, invitert til å representere det evangelikale standpunkt, men nærmest overfalt og utskjelt av flere etter bibeltimen, forøvrig ikke helt uforskyldt) ikke kunne godtas av alle. Men rapporten sier samtidig at Bibelen må brukes «creatively as the basis for our Christian reflection on the issues that arise, giving us both encouragement and warning» (23). En har altså ikke ment å problematisere Bibelens autoritet som Guds ord, men å vise til problemet med å formulere en gyldig religions-teologi ut fra enkelte negative bibelord uten hensyn til hele det bibelske materiale. For enkelte representanter var det nok likevel slik at Paulus' sterkt negative utsagn om alle andre religioner enn evangeliets måtte betraktes som et tidsbestemt og psykologisk for-

ståelig utslag av den nyomvendtes overivrige og ensidige vurdering (slik det ble sagt om f. eks. Efes. 2, 12).

b) Spørsmålet om inter-religiøs bønn og om gudstjenestelig bruk av andre hellige tekster/bønner enn Bibelens.

Dette prøvde jeg forgjeves å få klarhet over i Nairobi (se N-boken s. 91). Spørsmålet kom opp igjen i Chiang Mai i forbindelse med en andakt hvor en tekst fra Bhagavadgita ble ført inn som veksellesing (etter Salme 139) innledet med: «I have been born many times, Arjuna, and many times hast thou been born», og med en bekjennelse om frelse for alle som «know my birth as God and know my sacrifice», og for «those who are good». Se om dette: punkt 14. Jeg har sagt det før og mener fremdeles at Norge bør medvirke til at det blir regler for andakter og gudstjenester som holdes innenfor KV. Det er utilfredsstillende at man, som i rapporten, bare unnskylder seg med at slike episoder skyldes privat initiativ.

c) Spørsmålet om hvorvidt og hvorledes Gud er i virksomhet blant ikke-kristne og hvordan Den hellige ånd kan tenkes å virke (frelsende) utenfor kirken.

Jfr. punkt 24.

¶¶

4. *Grupperapportene*

Disse rapportene, som gjelder kristnes forhold til jøder og muslimer, hinduer og buddhister, tradisjonelle religioner (primal religions), ideologier, foreligger ennå ikke i den endelige form. De ble utsatt for sterk kritisk behandling i to plenumsmøter. Et øyeblikk var jeg (og andre) redd for at disse rapportene ville komme til å motsi eller sågar «drepe» den langt mer balanserte plenumsrapporten (P). Grupperapportene var redigert av tremanns-komitéeer, ikke av den mer allsidig sammensatte redaksjonskomitéen (med bl. a. Nicholls) for P, og de ble ikke lagt fram for gruppene til godkjenning. Heldigvis ble det bestemt at disse rapportene ikke skulle ha offisiell status på linje med P, og det ble også gjort betydelige endringer i selve rapportene.

Svakhetene ved grupperapportene var for det første at de prøvde å dekke altfor store emner på altfor kort tid og plass. For det andre at de kolliderte (mer eller mindre) med hva P så som en av synkretismens farer: «that of interpreting a living faith not in its own terms but in terms of another faith or ideology» (punkt 28, s. 10).

Forestillinger og begreper fra ikke-kristne religioner ble altfor velvillig tolket om ikke direkte som kristne, så i hvert fall som kristelig beslektet eller som kanaler for kristen påvirkning. Dette gjaldt særlig rapporten om kristne i forhold til hinduer/buddhister, hvor idéer innenfor buddhisme/hinduisme ble fremstilt ikke i motsetning til, men som «komplimentære» til kristendommen, og i forholdet til tradisjonelle religioner, med en udialektisk positiv vurdering av fedrekult, blodmyter, åndetro, etc.

Rapporten om forholdet til ideologier slapp forholdsvis lettere fra kritikken, kanskje fordi ingen representanter fra øst-europeiske land hadde fått utreisetilatelse og derfor ikke kunne delta.

Konklusjon

Som nevnt innledningsvis må konsultasjonen i Chiang Mai, etter min mening, sees sammen med dialog-debatten i Nairobi. Konsultasjonen ville aldri ha kommet i stand og ville ikke hatt det samme forløp uten den konfrontasjon vi måtte igjennom i Nairobi. Uansett hvordan en vurderer denne konfrontasjon, positivt eller negativt, har den for alle parter virket som en katalysator for den tilnæringsprosess som nå ble innledet i Chiang Mai.

For meg personlig har disse to økumeniske erfaringer vist at det er fullt mulig å stå i KV som kritiker når en samtidig også vil lytte til andres kritikk. Jeg har opplevd hvor viktig, og vanskelig, det er å kunne kommunisere med den rette blanding av fasthet og ydmykhet, kritikk og forståelse.